

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra Herr Panthakaks Historie (DK)

Citation: Ewald, Johannes: "Herr Panthakaks Historie og Meeninger", i Ewald, Johannes: *Herr Panthakaks Historie og Meeninger*, udg. af Johnny Kondrup, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1988, s. 14. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-ewald01dkval-shoot-idm140540297864384.pdf> (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Herr Panthakaks Historie og Meeninger

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

Dog skulde med alt dette, maaskee en lykkelig Dumhed have gjort hans Skjæbne taaleligere; om ikke Madame Kùchlein, for at gjøre ham til en fuldkommen Job havde fundet for got, at skjærpe hans Forstand, eller som hun udtrykkede sig, at oplade hans Øyne - Om det og engang var afgjort hos ham, at alt det han saae, var ont, saa 15

skulde han dog maaskee ligegyldig og følesløs kun have seet lidet, og det lidet onde ikke i sin fulde Størrelse; ikke fra alle sine Sider. - Endnu mindre skulde han nysgjerrig have brugt sin Indbildnings-Kraft som et Forstørrelses Glas, hvor hans Øyne ikke naaede; han skulde ikke have higet efter at see de mindste Feyl, de ubetydeligste Vanheld forestilte i en græsselig Størrelse, for saaledes desto bedre at kunde betragte dem Led for Led; heller skulde han ikke bestandig forsigtig, bestandig frygtsom havt Mistilliid baade til sine Øyne og sit Forstørrelses Glas; han skulde i det mindste ikke have skabt Laster, og Ulykker hvor han ingen kunde opdage - Thi det er kun den oplyste misfornøiede, der efteraber Fanden, ligesom denne efteraber den evige i at skabe af Intet eller dog af en ubequem Materie - Det er kun dem, hvorom man maae tilstaae, at de i en vis Forstand naae deres Hensigt temmelig. Kun denne er den betydelige Forskjæl, at det altid ved Slutningen af deres Arbeide heder - de saae hvad de havde gjort og see - det var saare ont - Man kan følgelig med Billighed regne det for en af Herr Panthakaks Hoved-Ulykker, at han blev skarpseende og vittig; og Madame Kùchlein havde gjort ham en virkelig Tjeneste om hun havde stukket hans Øyne ud i Stedet for at oplade dem, i det mindste paa den Maade, som hun oplod Øyne paa. - En vis Egenskab, som hun selv fandt for got at kalde den frommes Forsigtighed, den enfoldiges Klogskab, og naar hun havde drukket stærk Caffé, Sions stridende Datters Aarvaagenhed; men som enhver anden, der ikke havde lært at udtrykke sig saa mystisk som Madame Kùchlein, vilde, naar han dømte, paa det allerlemfældigste, have kaldet, en utaaelig Sladderskes Nysgjerrighed - En vis Pligt, som en langvarig og stræng Efterlevelse havde gjort hende til Vane og til Vellyst - den at prøve Aanderne - En vis ydmyg Begjærlighed, ligesom Salomo, at undersøge alting, og at finde alting forfængeligt - og ont - Et vist - - hun vidste ikke selv, men som man, for at hjælpe hende til Ord, kan sikkert kalde Menniske-Had; gjorde at ingen var hende velkomnere, end den som kunde fortælle hende noget - - ont - - det forstaaer sig selv - men hvad var ikke ont? - Den lille Panthakak mærkte sig dette snart, og for at faae noget Dukke Tøy, eller for at blive frie for Straf, eller blot for at fornøye hende, fortalte han alt det han vidste; og for at faae noget at vide blev han opmærksom, efterhaanden skarpsigtig, og da Aarene tog til klygtig i at udfinde sine Lege-Cammeraders Feyl - Han opdagede med Tiden at han var ligesaa kjærkommet, 16 naar han fortalte om en Dræng der var faldet i Rendesteenen, som naar han berettede at en anden havde brækket sit Been; og at han blev ligesaavel og undertiden bedre belønnet for at beskrive en Naboe-Piges ugudelige Hoved-Tøy; som for at sladdre om en andens barnagtige Trodsighed eller Dovenskab eller Ubluehed - og han mærkede sig at det ene var ligesaa vel en Synd, som det andet; ligesom det at brække Beenene og Halsen i Nøds Fald var ikke øyensynligere en Straf af Himmelen end det at falde i Rende-Steenen - Han fandt at et Ørfigen hørte ligesaavel i den skrækkelige Rubrique af Synderne imod det femte Bud, som et Mord; og at en Moder der gav sin Datter en nye Klædning drev ligesaa vel Af-Guderie, som Cananiterne - Og hvilken Mængde af Mordere og af Af-Guds-Dyrkere maatte han ikke finde? - Men at det var lige gyldigt, enten det var sandt eller usandt, som han fortalte; var det, som han til sin store Lykke, ikke opdagede, endskjønt man maae tilstaae at det var Forsynet, og langt fra ikke Madame Kùchlein, at han kunde takke for denne Uvidenhed. -